

11. ZÁVĚR

Záměrem této práce bylo poskytnout vhled do problematiky autorskoprávní ochrany databází. Jak bylo napříč předloženým textem patrné, databáze ve věku informační společnosti získaly na své důležitosti. Překračují hranice průmyslových odvětví. Stávají se nepostradatelnou komoditou. Tím spíše chtějí ti, kteří do nich investují čas, úsilí, ale hlavně mnohdy nezanedbatelné finanční prostředky, ochránit svá díla před neoprávněnou extrakcí a/nebo reutilizací celé nebo podstatné části obsahu databáze, jež by následně zabránily návratnosti vložených investic. Právě nové mezinárodní digitální prostředí se všemi možnostmi, které nabízí, se nepochybně stalo výzvou pro národní úpravy práv duševního vlastnictví, právní ochranu databází nevyjímaje.

Lze říci, že hodnota databází je nezávislá na hodnotě jednotlivých dat, z nichž jsou složeny. Co činí databáze cennými, je samotné uspořádání, uchovávání a snadné vyhledávání požadovaných informací – nikoli zjištěná souhrnná cena informací jako celku. Kromě toho představují velmi užitečný prostředek pro přehledné uchovávání značného množství dat. Není divu, že otázka vhodné legislativy k právní ochraně databází opakovaně zaznívá z odborných právnických kruhů zemí Evropské unie, ale i například Spojených států amerických, již od 90. let 20. století – zvláště v souvislosti s nástupem a následně signifikantním nárůstem elektronických databází.

Informační společnost s sebou v důsledku digitalizace jistě přinesla řadu nesporných výhod: ocitli jsme se ve věku snadného získávání a rozšiřování informací. Databáze v tomto světle představují postmoderní, resp. postindustriální prostředek komunikace. (Poster, 1990: 97) O to více vyvstala poptávka investorů po právní jistotě komerčně hodnotných databází, jež souvisí s ochranou před neoprávněným zásahem do jejich autorských práv. Zatímco tradiční autorskoprávní ochrana některé aspekty databází pokrývala, obsah databáze *per se* jí chráněn nebyl. Autorské právo tak mohlo ještě poskytovat dostatečnou ochranu tradičním formám neelektronických/analogových databází, nereflektovalo však již technologické možnosti jejich elektronických forem.

Evropská unie představila světu tzv. zvláštní právo pořizovatele databáze – právo *sui generis*, stojící samostatně vedle potenciální souběžné ochrany

autorskoprávní. Legislativně jej ukotvila ve směrnici č. 96/9/ES Evropského parlamentu a Rady z 11. března 1996, o právní ochraně databází (její text je součástí přílohy). Tradiční autorské právo získalo koncepcí *sui generis* novou dimenzi. Rozšířilo okruh databází, jimž do té doby poskytovalo ochranu, i o ty, které nejsou vlastním duševním výtvozem autora. Cílem stávající úpravy je zajistit ochranu potencionálnímu hospodářskému zhodnocení vkladu, vynaloženému pořizovatelem na vytvoření, ověření nebo prezentaci obsahu databáze.

Ve Spojených státech amerických zatím, jak uvedeno v práci, o vhodné formě ochrany databází vedou už druhé desetiletí rozsáhlé debaty, přerušené několika verzemi návrhů zákonů o právní ochraně databází. Oponenti úpravy zvláštního práva pořizovatele databáze se domnívají, že se jedná o neopodstatněnou úpravu, jejíž efekt nelze dokázat. Současně poukazují na dostatečnou ochranu, poskytovanou právě autorským právem, event. právem soutěžním nebo doktrínou *missappropriation*.

Hlasy proti *sui generis* ochraně se od prvního návrhu Směrnice ozývaly také na půdě Evropského společenství. Znovu zesílily po první publikované evaluaci Směrnice. Tato nakonec nepřinesla dlouho očekávané hmatatelné výsledky o propojení *sui generis* ochrany databáze s ochranou investic do nich vložených, resp. se zvýšením koeficientu produkce databází. Současně nevyvrátila hyperprotektivní povahu práva *sui generis*, která je často tématem kritiky.

Předkládaná práce si vytkla za cíl vydat se po historických stopách právního ukotvení zvláštního práva pořizovatele databáze v širším kontextu evropské úpravy právní ochrany databází. Tento výklad byl následně ilustrován na příkladu dvou členských států Evropské unie – České republiky a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, s poukazy na jejich specifickou transpozici směrnice č. 96/9/ES, o právní ochraně databází. Stranou pozornosti nezůstalo uchopení problematiky před přijetím Směrnice.

Dvě případové studie z oblasti evropské provenience doplnila třetí, zabývající se právní ochranou databází v jurisdikci Spojených států amerických. Výběr těchto zemí nebyl nahodilý. Reflektuje nejen stávající situaci na světovém trhu s databázemi z hlediska proporčního (největší podíl na něm zaujímají právě Spojené státy americké a Evropská unie), ale i dosavadní autorčin předmět zájmu, utvářený, mimo jiné, univerzitními studijními pobyty.

Konečně, zvolený trojlístek zemí rovněž odráží rozdílné historické přístupy k autorskému právu. Na straně jedné se setkáváme s *common law* pojetím

autorského práva coby ekonomického a společenského práva, doplněného doktrínou *sweat of the brow*; na straně druhé stojí autorské právo z pohledu kontinentálního práva, opírající se o původně francouzský koncept *droit d'auteur*, jež zakotvilo mimo jiné dualistické pojetí autorských práv.

Odhadnout další vývoj v oblasti právní ochrany databází je v tuto chvíli nadlidský úkon. Možnosti dalšího směřování úpravy v Evropské unii byly nastíněny již v roce 2005, v první evaluaci směrnice o právní ochraně databází. Komise tehdy nastínila komplexní rozptyl možností od zachování *statu quo*, přes modifikaci práva *sui generis* až po jeho úplné zrušení, popřípadě zrušení celého znění Směrnice. Současně vyzvala zainteresované subjekty, aby se k předloženým návrhům vyjádřily a přislíbila, že okomentované výsledky následně publikuje – dosud tak neučinila.

Vedle toho zatím nedošlo ani k vydání druhé evaluace Směrnice, jak tato ve svém znění předpokládá. Jako nejpravděpodobnější scénář se tedy jeví, že právě ta by mohla přinést odpověď na *de lege ferenda* směřování evropské úpravy. Pokud zpráva Evropské komise nepřinese pozitivní výsledky ekonomického dopadu *sui generis* práva na evropské pořizovatele databází, je možné očekávat zrušení této specifické úpravy.

Další krok EU z povzdálí sledují také Spojené státy americké. V Kongresu zatím menšina nadšených přívrženců *sui generis* práva pozastavila debatu o prohloubení právní ochrany databází (není bez zajímavosti, že nepopíratelný vliv na prozatímní přerušení řetězce předkládaných návrhů lze spatřovat i v publikaci evaluace Směrnice). Podle majoritního názoru se poskytovaná ochrana podle stávajících ustanovení autorského práva jeví jako dostatečná. V porovnání s hyperprotektivní formou *sui generis* práva také lépe balancující zájmy mezi pořizovateli databáze a jejími uživateli.

Obdobný přístup je patrný i z pohledu Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO). Také na její půdě byla debata o mezinárodním zakotvení práva obdobnému *sui generis* úpravě přerušena, a to v příčinné souvislosti s výše popsanou situací ve Spojených státech amerických. Právě ty se spolu s EU podílely na původní iniciaci návrhu, aby následně ustoupily do pozadí. Očekávat další pokrok směrem k rozšíření mezinárodní právní úpravy databází je tak velmi nepravděpodobné. A to i přesto, že se WIPO od návrhu oficiálně nikdy nedistancovalo.